

Starość - obawy, nadzieje, oczekiwania Wybrane zagadnienia z gerontologii

Pod redakcją
Bożeny Zboiny
Grażyny Nowak-Starz

Starość

obawy, nadzieje, oczekiwania

Wybrane zagadnienia z gerontologii

Pod redakcją

Bożeny Zboiny

Grażyny Nowak-Starz

Ostrowiec Świętokrzyski 2009

RECENZENT

Prof. dr hab. n. med. **Teresa Bernadetta Kulik**

KOREKTA I ADJUSTACJA

Elżbieta Hombek, Bożena Zboina, Barbara Bakalarz-Kowalska

PROJEKT OKŁADKI

Dominika Starz, Sabina Labe

TŁUMACZENIE NA JĘZYK ANGIELSKI

Michał Starz

Wydanie I, Ostrowiec Świętokrzyski 2009

ISBN 978-83-89-46626-6

Stowarzyszenie „Nauka Edukacja Rozwój”

27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Akademicka 12
tel. (041) 263 21 10, e-mail: księgarnia@wsbip.edu.pl

Druk: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu

27-600 Sandomierz, ul. Żeromskiego 4, tel. 015 64 40 400

Old age

fears, hopes, expectations

Selected gerontology problems

Edited by

Bożena Zboina

Grażyna Nowak-Starz

Ostrowiec Świętokrzyski 2009

REVIEWER

Prof. dr hab. n. med. **Teresa Bernadetta Kulik**

CORRECTION AND ADJUSTATION

Elżbieta Hombek, Bożena Zboina, Barbara Bakalarz-Kowalska

COVER DESIGN

Dominika Starz, Sabina Labe

ENGLISH TRANSLATION

Michał Starz

Issue I, Ostrowiec Świętokrzyski 2009

ks₂ 200785

ISBN 978-83-89-46626-6

Publisher „Nauka Edukacja Rozwój”

27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Akademicka 12
tel. (041) 263 21 10, e-mail: księgarnia@wsbip.edu.pl

Print: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu
27-600 Sandomierz, ul. Żeromskiego 4, tel. 015 64 40 400

A large, stylized handwritten mark or signature, possibly a stylized 'L' or 'W', located on the right side of the page.

A small handwritten mark or signature in the bottom right corner of the page.

AUTORZY:

Prof. PhDr. ThDr. PhD. Amantius Akimjak

Wydział Pedagogiczny KU w Rużomberku

Dr n. med. Grażyna Czerwiak

Zakład Umiejętności Pielęgniarskich i Organizacji Pracy WNoZ UJK w Kielcach

Prof. zw. dr hab. n. med. Bogusław Frańczuk

Zakład Rehabilitacji w Schorzeniach Narządu Ruchu WNoZ UJK w Kielcach

Prof. zw. dr hab. n. med. Stanisław Głuszek

Zakład Chirurgii i Pielęgniarstwa Chirurgicznego z Pracownią Badań Naukowych WNoZ UJK w Kielcach

Dr n. med. Teresa Grzywna

Katedra Pielęgniarstwa WNoZ ATH w Bielsku-Białej

Mgr Mariola Janiszewska-Grzyb

Katedra Zdrowia Publicznego UM w Lublinie

Dr n. med. Dorota Koziel

Zakład Chirurgii i Pielęgniarstwa Chirurgicznego z Pracownią Badań Naukowych WNoZ UJK w Kielcach

Prof. zw. dr hab. n. med. Teresa Bernadetta Kulik

Katedra Zdrowia Publicznego UM w Lublinie

Dr kult. fiz. Małgorzata Markowska

Zakład Patobiomechaniki WNoZ UJK w Kielcach

Prof. nadzw. dr hab. Grażyna Nowak-Starz

Zakład Badań Wieku Rozwojowego WNoZ UJK w Kielcach

Dr n. med. Anna Pacian

Katedra Zdrowia Publicznego UM w Lublinie

Lic. Agnieszka Rutkowska

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz” w Ostrowcu Św.

Prof. nadzw. dr hab. Monika Szpringer

Zakład Profilaktyki Społecznej WNoZ UJK w Kielcach

Prof. nadzw. dr hab. Elżbieta Trafialek

Zakład Polityki Społecznej WZiA UJK w Kielcach

Dr n. med. Magdalena Wilk-Frańczuk

Zakład Rehabilitacji w Schorzeniach Narządu Ruchu WNoZ UJK w Kielcach

Dr n. hum. Bożena Zboina

Zakład Profilaktyki w Ginekologii i Położnictwie WNoZ UJK w Kielcach

Katedra Pielęgniarstwa i Zdrowia Publicznego WSBiP w Ostrowcu Świętokrzyskim

Dr n. hum. Kazimiera Zdziebło

Zakład Onkologii i Pielęgniarstwa Onkologicznego WNoZ UJK w Kielcach

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne		13
Rozdział I. Społeczny obraz starości XXI wieku Grażyna Nowak-Starz, Małgorzata Markowska, Bożena Zboina, Teresa Grzywna		17
Rozdział II. Problemy zdrowotne i społeczne starzejącego się społeczeństwa a wyzwania współczesnej gerontologii Kazimiera Zdziebło		39
Rozdział III. Rehabilitacja pooperacyjna u osób starszych po wybranych zabiegach w zakresie ortopedii i traumatologii Magdalena Wilk-Frańczuk, Bogusław Frańczuk		49
Rozdział IV. Aktywność zawodowa dorosłych osób niepełnosprawnych Grażyna Czerwiak		59
Rozdział V. Ocena zadowolenia z jakości życia oraz poczucia sensu życia osób starszych w zakładach opieki długoterminowej Bożena Zboina		77
Rozdział VI. Ostępienie typu Alzheimer - najczęstsze schorzenie wieku podeszłego Agnieszka Rutkowska, Bożena Zboina, Grażyna Nowak-Starz, Monika Szpringer, Anna Pacian		95
Rozdział VII. Wprowadzenie do tanatologii Stanisław Głuszek		109
Rozdział VIII. Charakterystyka opieki nad człowiekiem przewlekle chorym, cierpiącym i umierającym Stanisław Głuszek		115
Rozdział IX. Eutanazja – historia czy problem współczesny Stanisław Głuszek		125
Rozdział X. Opieka kościoła nad człowiekiem chorym Amantius Akimjak		137
Rozdział XI. Kształcenie ustawiczne ukierunkowane na zdrowie osób starszych Teresa Bernadetta Kulik, Mariola Janiszewska-Grzyb, Anna Pacian		143
Rozdział XII. Aktywność edukacyjna seniorów jako forma profilaktyki gerontologicznej Dorota Kozieł, Elżbieta Trafiałek		151
Summary		173

TABLE OF CONTENTS

Introduction	13
Chapter I. Social image of Old age in the XXI Century Grażyna Nowak-Starz, Małgorzata Markowska, Bożena Zboina, Teresa Grzywna	17
Chapter II. Health and social problems of an aging society and present-day gerontology challenges Kazimiera Zdziebło	39
Chapter III. Post-surgery rehabilitation of elderly people after chosen operations in the fields of orthopaedics and traumatology Magdalena Wilk-Frańczuk, Bogusław Frańczuk	49
Chapter IV. Occupational activity of handicapped adults Grażyna Czerwiak	59
Chapter V. An evaluation of living quality satisfaction and sense of life's meaningfulness of elderly people in long-term care institutions Bożena Zboina	77
Chapter VI. Alzheimer type dementia - most common old age disease Anna Rutkowska, Bożena Zboina, Grażyna Nowak-Starz, Monika Szpringer, Anna Pacian	95
Chapter VII. Indtruction into thanatology Stanisław Głuszek	109
Chapter VIII. Characteristics of care for the chronicy ill, suffering and dying Stanisław Głuszek	115
Chapter IX. Euthanasia - history or a modern problem Stanisław Głuszek	125
Chapter X. Church care for the ill Amantius Akimjak	137
Chapter XI. Continuing education directed at elderly people health Teresa Bernadetta Kulik, Mariola Janiszewska-Grzyb, Anna Pacian	143
Chapter XII. Seniors' educational activity as a form of gerontologic preventive measures Dorota Koziel, Elżbieta Trafialek	151
Summary	173

SŁOWO WSTĘPNE

(...) tajemniczy proces starzenia się nie jest równoznaczny ze schodzeniem w ciemną dolinę; o wiele bardziej przypomina wspinanie się na ostatni szczyt, przed którym trzeba odłożyć każdy zbędny bagaż. Oczywiście wspinaczka na szczyt jest męcząca. Jednak szczyt wiele również obiecuje: szeroki widok, który uzyskuje się tylko tam; inną perspektywę; spojrzenie na przebytą drogę; dystans do tego, co się za sobą pozostawiło; oddech, nowe widzenie; wolność od tego, co przygniata; być może nowe nastawienie do codzienności¹.

Theresia Hauser

W latach 2000-2020 liczebność grupy wiekowej 65-90 lat zwiększy się z 16 do 21% całkowitej populacji UE, podczas gdy liczebność grupy wiekowej 15-24 lata spadnie do 11%. Ten brak równowagi liczebnej pomiędzy ludźmi młodszymi i starszymi przyniesie również jakościowe zmiany relacji międzypokoleniowych. Finansowe naciski na systemy opieki społecznej będą zaledwie jednym z aspektów tych wyzwań. Należy przewidzieć, że w XXI wieku będziemy obserwować wzrost liczby osób z wieloma problemami zdrowotnymi i z większymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie zdrowia i samoopieki, rosnącą liczbę osób wymagających opieki w domu, zwiększenie się odsetka chorych wśród populacji ludzi biednych, ale również m. in. będziemy świadkami większego zaangażowania ludzi w dbałość o własne zdrowie.

¹Theresia von Hauser 2000. Zeit inneren Wachstums. Psychologie Pädagogik Astrologie Esoterik. Kösel, s. 320

Starzenie się populacji, jak wspomniano, rodzi konsekwencje społeczne, ekonomiczne i polityczne. Następuje zmiana zakresu i charakteru problemów zdrowotnych. Ludzie starzy stają się głównymi konsumentami świadczeń opieki zdrowotnej i społecznej. Według statystyk WHO niepełnosprawność jest silnie powiązana z wiekiem, procesy starzenia, jeśli im nie przeciwdziałać, prowadzą do postępującej niepełnosprawności i inwalidztwa. Problemy z samodzielną, codzienną egzystencją ma w grupie osób w wieku 75 lat i więcej ponad 30% populacji, zaś w wieku 85 lat i powyżej aż 70% ludzi.

Obserwować będziemy dalszy rozwój badań genetycznych i nowe technologie rodzące często problemy natury etycznej, a także zmiany w sferze diagnozowania i terapii oraz nowe reformy w sektorze zdrowia itd. W związku z tym należy oczekiwać przeniesienia zadań dotyczących walki o zdrowie, realizowanych dotychczas w głównej mierze przez instytucje medyczne na instytucje życia społecznego i indywidualne zachowanie jednostek. Wymienione powyżej zjawiska mają i będą miały poważny wpływ nie tylko na rozwój UE ale również na rodzaj świadczonych usług medyczno-społecznych.

Potrzeby w zakresie opieki, promocji zdrowia i leczenia muszą być adresowane, zgodnie z prognozami demograficznymi, do coraz większej populacji osób starszych. Osiągnięcie późnego wieku w dobrym zdrowiu wymaga od administracji państwowej, organizacji pozarządowych i jednostek dbałości o zdrowie i warunki bytowe przez cały okres życia człowieka.

Zamiarem autorów niniejszej pracy jest ukazanie kierunków działań niezbędnych w ochronie zdrowia seniorów uwarunkowanych sytuacją demograficzną, trendami starzenia się populacji w Polsce, Europie i na świecie. Ponadto Autorzy chcą zwrócić uwagę na potrzebę indywidualizacji działań w programie opieki nad pacjentem w starszym wieku i subpopulacją osób starszych.

Wychodząc niejako naprzeciw trendom demograficznym, które przekładają się na zwiększanie potrzeb zdrowotno-opiekuńczych osób starszych, należy, na co wskazuje szereg specjalistów z dziedziny geriatry i gerontologii, dostrzec z jednej strony potrzebę zwiększania nakładów finansowych na ochronę zdrowia i opiekę społeczną, z drugiej zaś, wdrożyć propagowane przez różne gremia koncepcje

kompleksowej opieki geriatrycznej. Podejście takie w konsekwencji obniży koszty opieki, zagwarantuje wysoką jakość świadczeń, zwiększy poczucie bezpieczeństwa i poprawi jakość życia społeczeństwa.

Specyfika zasobów ludzkich (lekarze, pielęgniarki, personel fachowy), zasobów materialnych (aparatura medyczna, leki), specyfika procesu przetworzenia (procedury medyczne) oraz wyników (efekty związane ze zdrowiem) przesądzają o tym, że możemy mówić o koncepcji kompleksowej opieki geriatrycznej.

W niniejszej książce zaprezentowano ogólną wiedzę gerontologiczną, a także wiedzę bardziej szczegółową, odnoszącą się do specyfiki procesów rozwojowych seniorów oraz do promocji zdrowia i jego ochrony. Wskazano w niej na aktualne potrzeby i problemy w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej osób starszych.

Książka skierowana jest do osób prowadzących badania screeningowe i naukowe, a także zainteresowanych problemami gerontologicznymi. Do tej ostatniej grupy zaliczyć można przede wszystkim lekarzy, pielęgniarki, psychologów oraz studentów kierunków medycznych, biologicznych i pedagogicznych. Warto, by po książkę tę sięgnęli pracownicy socjalni i opiekunowie ludzi starych, którzy chcą uzupełniać wiedzę z zakresu gerontologii, aby w sposób bardziej świadomy i skuteczny wpływać na rozwój i zdrowie swoich podopiecznych, kreując u nich pożądane postawy prospołeczne i prozdrowotne.

Serdecznie dziękujemy Pani prof. zw. dr hab. n. med. Teresie Bernadecie Kulik za podjęty trud oceny niniejszej publikacji i za cenne uwagi, które pozwoliły spojrzeć na człowieka starego w ujęciu interdyscyplinarnym. Chciałybyśmy także wyrazić wdzięczność Pani mgr Elżbiecie Hombek za trud włożony w redagowanie książki.

Redaktorzy